

NÂNG CAO NHẬN THỨC CỦA SINH VIÊN VỀ HOẠT ĐỘNG RÈN LUYỆN NGHIỆP VỤ SƯ PHẠM THƯỜNG XUYÊN Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC PHÚ YÊN

Phan Thị Lan*

Tóm tắt

Hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm có ý nghĩa quan trọng trong chương trình đào tạo nghề dạy học cho sinh viên của các trường (khoa) sư phạm. Qua tìm hiểu thực trạng nhận thức của sinh viên các lớp cao đẳng và đại học tiểu học khóa 2010 về hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên ở Trường Đại học Phú Yên cho thấy: ở sinh viên có biểu hiện nhận thức chưa đầy đủ và sâu sắc về hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên. Trên cơ sở đó xin đề xuất một số biện pháp thực hiện nhằm nâng cao nhận thức của sinh viên về hoạt động này.

Từ khóa: nhận thức, rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên

1. Đặt vấn đề

Trong cuộc sống, nghề nghiệp có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, là nơi con người thể hiện hoài bão, lý tưởng và năng lực của mình, đồng thời nghề nghiệp là điều kiện đảm bảo cho con người tồn tại và phát triển. Một khi sinh viên đã chọn lấy hướng đi cho mình, chọn lấy một nghề nghiệp và học tập rèn luyện trong nhà trường đại học là một bước khởi đầu thuận lợi. Sinh viên sẽ chủ động trong học tập, an tâm phấn khởi, say mê dồn hết tâm trí và khả năng của mình vào hoạt động rèn luyện nghề nghiệp.

Tuy nhiên, sinh viên cần phải nhận thức đúng đắn và sâu sắc toàn bộ quá trình học tập và rèn luyện nghề cho tương lai của mình. Ngay từ năm thứ nhất ở trường cao đẳng, đại học, mỗi sinh viên cần phải nắm được chương trình đào

tạo chuyên ngành xuyên suốt toàn bộ khóa học và từng mỗi học kỳ. Có như thế sinh viên mới chủ động xác định phương hướng, mục tiêu và lập kế hoạch học tập cho bản thân. Điều đó hết sức có ý nghĩa, vì nó sẽ giúp sinh viên thấy được tầm quan trọng và tác dụng của từng môn học, từng học phần, số tín chỉ mà mình sẽ tích lũy được cho mỗi học kỳ và sự liên quan giữa các học phần để đăng ký kế hoạch học tập cho học kỳ tiếp theo. Sinh viên phải tạo cho mình một tâm thế chủ động thực sự. Đây là phong cách học tập phù hợp với hệ thống đào tạo theo tín chỉ hiện nay trong các trường cao đẳng và đại học.

Vấn đề học tập và tham gia các hoạt động rèn luyện thực hành nghề có ý nghĩa hết sức quan trọng đối với sinh viên. Trường (khoa) sư phạm là nơi đào tạo nghề dạy học cho sinh viên ở các bậc học. Một trong những hoạt động đào tạo nghề dạy học để giúp sinh viên thích ứng

---

* ThS, GV Khoa TLGD, Trường ĐH Phú Yên

dẫn và biết vận dụng lý thuyết vào thực hành nghề là rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên.

Sự hình thành nghề dạy học cho sinh viên gắn liền với việc rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên. Để thực hiện tốt nhiệm vụ dạy học và giáo dục học sinh, người giáo viên không chỉ có phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống lành mạnh, lập trường quan điểm vững vàng, trình độ khoa học vững chắc mà còn phải rèn luyện hệ thống các kỹ năng sư phạm cần thiết. Do vậy, ngay từ khi nắm bắt kế hoạch học tập các môn học, mỗi sinh viên cần nhận thức đúng đắn vai trò và ý nghĩa của rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên trong quá trình đào tạo nghề dạy học ở trường đại học.

2. Ý nghĩa và nội dung hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên (RLNVSPTX) đối với sinh viên sư phạm

- RLNVSP là hoạt động cơ bản, là công việc có ý nghĩa quan trọng đối với sự tồn tại và phát triển của nghề sư phạm nói chung và đối với mỗi người giáo sinh nói riêng. Việc hình thành hệ thống các kỹ năng sư phạm không chỉ tiến hành vào mỗi học kỳ của khóa học mà còn diễn ra trong suốt quá trình thực hành nghề.

- Thông qua hoạt động RLNVSPTX, giúp sinh viên củng cố, mở rộng và đào sâu những kiến thức cơ sở và kiến thức chuyên ngành, nâng cao tinh thần trách nhiệm, bồi dưỡng tình cảm nghề nghiệp. Đồng thời bồi dưỡng cho sinh viên những phẩm chất, năng lực cơ

bản của người giáo viên, đặc biệt là những kỹ năng, kỹ thuật tổng hợp để họ có thể chủ động và độc lập đảm nhiệm được việc tổ chức hoạt động dạy học, hoạt động giáo dục của bản thân sau này.

- Qua thực tế RLNVSPTX ở các cơ sở giáo dục, sinh viên sẽ có cơ hội tiếp xúc, làm quen và thực hành các kỹ năng dạy học, giáo dục. Từ đó sinh viên sẽ nhận thức rõ mình phải làm thế nào và có định hướng rèn luyện hoàn thiện kỹ năng nghề nghiệp đã chọn.

- Nội dung RLNVSPTX rất phong phú, bao gồm nhiều kiến thức và kỹ năng tổng hợp từ nhiều học phần trong chương trình đào tạo. Có thể khái quát thành 6 nhóm kỹ năng sau:

Nhóm 1: Nhóm các kỹ năng thực hành công tác Đoàn Đội, bao gồm kỹ năng luyện tập nghi thức Đoàn Đội, múa hát, cắm trại, thiết kế và tổ chức các hoạt động Đoàn Đội.

Nhóm 2: Nhóm các kỹ năng giải quyết tình huống sư phạm, bao gồm kỹ năng phân tích tình huống sư phạm để xác định các dữ kiện của tình huống, biểu đạt vấn đề cần giải quyết, đề xuất các biện pháp giải quyết có thể, chọn cách giải quyết phù hợp với đối tượng và nguyên nhân nảy sinh tình huống.

Nhóm 3: Nhóm các kỹ năng làm công tác chủ nhiệm lớp, bao gồm kỹ năng tìm hiểu và phân loại học sinh, thiết lập mối quan hệ thầy trò và hòa nhập với tập thể học sinh, xác định cơ sở để xây dựng công tác chủ nhiệm lớp và công việc cho từng thời gian cụ thể, xây dựng kế hoạch và các biện pháp thực hiện, tổ

chức các hoạt động tập thể, vận động và phối hợp các lực lượng tham gia giáo dục học sinh.

Nhóm 4: Nhóm các kỹ năng soạn giáo án, bao gồm kỹ năng xác định mục tiêu, yêu cầu, nội dung cơ bản của bài giảng và những kiến thức có liên quan đến bài giảng, dự kiến các phương pháp và phương tiện dạy học cho phù hợp với nội dung bài giảng, phân bố thời gian thích hợp cho từng phần trong bài giảng, xác định đúng đắn trình độ nhận thức và điều kiện học tập của học sinh.

Nhóm 5: Nhóm các kỹ năng thực hành giảng dạy, bao gồm kỹ năng viết và trình bày bảng, sử dụng ngôn ngữ và phi ngôn ngữ, lựa chọn và vận dụng phối hợp các phương pháp và phương tiện dạy học phù hợp với nội dung bài giảng, quản lý lớp học và đặt câu hỏi, phân phối thời gian phù hợp bài giảng, xử lý tình huống trong dạy học, kiểm tra và đánh giá học sinh.

Nhóm 6: Nhóm các kỹ năng thực hành nghiên cứu khoa học giáo dục, bao gồm kỹ năng lựa chọn và xác định tên đề tài nghiên cứu, xây dựng đề cương nghiên cứu, lựa chọn và vận dụng các phương pháp nghiên cứu xử lý thông tin lý luận và thực tiễn, trình bày đề tài nghiên cứu.

3. Thực trạng nhận thức của sinh viên về hoạt động RLNVSPTX

3.1. Thực trạng đào tạo RLNVSPTX của Trường Đại Học Phú Yên

- Mỗi năm học, dưới sự chỉ đạo của Ban Giám hiệu nhà trường, Phòng Đào tạo và các khoa quản lý đều có kế

hoạch thực hiện hoạt động RLNVSPTX cho sinh viên của các hệ đào tạo.

- Trong đào tạo theo hệ thông tin chỉ, nhà trường rất chú trọng nhiệm vụ trang bị cho sinh viên hệ thống kiến thức khoa học chuyên ngành cũng như thực hành rèn luyện nâng cao kỹ năng nghề nghiệp. Đây là nhiệm vụ then chốt của nhà trường. Vì vậy trong những năm qua, Trường Đại học Phú Yên đã đầu tư về kinh phí, thời gian và cơ sở vật chất đáng kể cho công tác thực hành, thực tế bộ môn và nhất là hoạt động RLNVSPTX.

- Tuy nhiên, trong phối hợp tổ chức hoạt động RLNVSPTX cho sinh viên còn có những hạn chế:

+ Các Khoa quản lý sinh viên và giảng viên thực hiện chưa thực sự chủ động xây dựng kế hoạch và bố trí thời gian cho hoạt động RLNVSPTX một cách hợp lý nhất. Chẳng hạn, nội dung RLNVSPTX 2 ở lớp Cao đẳng sư phạm Tin khóa 10, đúng ra được bố trí cho sinh viên học vào học kỳ 2 của năm thứ I, chuẩn bị những nội dung cần thiết cho đợt thực tập sư phạm 1 vào học kỳ 3 của năm thứ II. Nhưng sinh viên tham gia thực tập sư phạm 1 rồi về mới học nội dung RLNVSPTX 2. (Nội dung RLNVSPTX 2 bao gồm: Hát múa tập thể; Xử lý tình huống sư phạm; Tìm hiểu các phương pháp nghiên cứu khoa học giáo dục; Xây dựng kế hoạch tổ chức hoạt động giáo dục; Nghiên cứu nội dung giáo trình thực tập sư phạm 1 và 2; Nghiên cứu sách giáo khoa phổ thông và soạn giáo án; Dự giờ học hỏi kinh nghiệm).

+ Thời gian và kinh phí dành cho hoạt động RLNVSPTX hạn hẹp, nhất là thời gian thực hành tại trường mầm non và phổ thông hạn chế nên sinh viên chưa có điều kiện để học hỏi và thâm nhập thực tế nghề nghiệp, giao lưu tìm hiểu đặc điểm tâm sinh lý của học sinh,...

3.2. Thực trạng nhận thức của sinh viên về RLNVSPTX

Trong quá trình phụ trách hướng dẫn RLNVSPTX phần thực hành tâm lý-giáo dục cho sinh viên cao đẳng tiểu học và đại học tiểu học khóa 2010, qua khảo sát tìm hiểu, chúng tôi thu thập được một số kết quả sau đây:

- Nhận thức của sinh viên về hoạt động học tập nói chung và RLNVSPTX nói riêng thể hiện trước hết là việc chọn và đăng ký học các học phần vào đầu mỗi học kỳ. Khi sinh viên lựa chọn và đăng ký các học phần mình sẽ học, sinh viên sẽ nghĩ đến tầm quan trọng và vai trò của môn học đó đối với quá trình học tập của bản thân. Mỗi học phần có ý nghĩa nhất định trong chương trình đào tạo. Thế nhưng, khi chọn đăng ký học học phần thực hành RLNVSPTX 2, ở lớp cao đẳng tiểu học khóa 2010 có 37/64 (57,81%) sinh viên đăng ký học. RLNVSPTX 2 được thực hiện vào học kỳ III của khóa học, với 01 tín chỉ thực hành 30 tiết cho cả 02 phần: Thực hành những kỹ năng dạy học cơ bản và thực hành tâm lý-giáo dục. Khi tham gia học phần này sinh viên vừa thực hành tại trường đại học vừa thực hành tại trường tiểu học. Đây là bước chuẩn bị những kiến thức và kỹ năng cần thiết để giúp

sinh viên tham gia thực tập sư phạm 1 vào đầu học kỳ sau. Tìm hiểu nguyên nhân của vấn đề này được biết:

Thứ nhất, do ngay từ đầu các em đã không đăng ký học RLNVSPTX 1 nên RLNVSPTX 2 không thể tiếp tục học được.

Thứ hai, do các em chưa hình dung, chưa nắm được toàn bộ chương trình đào tạo của hệ mình theo học và chưa xác định được những học phần nào thuộc học phần bắt buộc, học phần nào thuộc học phần tự chọn, cứ nghĩ RLNVSPTX thuộc học phần tự chọn nên chủ quan trong đăng ký từ đầu mỗi học kỳ.

Thứ ba, cố vấn học tập chưa nắm kỹ các học phần trong chương trình đào tạo của lớp mình phụ trách, nên chưa chủ động tư vấn kịp thời cho sinh viên đăng ký học RLNVSPTX ngay vào đầu học kỳ 1 của năm thứ I.

Như vậy sinh viên thực sự nhận thức chưa đầy đủ ý nghĩa của RLNVSPTX, vì đây là học phần mang tính bắt buộc trong chương trình đào tạo. Tất nhiên học theo hệ thống tín chỉ, các em vẫn có thể đăng ký học vào thời gian khác nhưng sẽ làm cho quá trình học tập, rèn luyện các kỹ năng sư phạm gián đoạn và nhất là ảnh hưởng đến các đợt thực tập sư phạm 1 và 2.

- Kết quả tìm hiểu ở lớp đại học Tiểu học khóa 10, cho thấy (84/84)100% sinh viên đăng ký tham gia học RLNVSPTX, các em nhận thức được tầm quan trọng và có hứng thú với nội dung RLNVSPTX, vì đây là cơ hội giúp

các em tìm hiểu rõ hơn về nghề dạy học, có điều kiện tiếp xúc với môi trường sư phạm, tìm hiểu kinh nghiệm thực tế của giáo viên tiểu học, mạnh dạn, tự tin khi tiếp xúc với học sinh tiểu học.

+ Khi hỏi những lý do nào khiến sinh viên thích thực hành RLNVSPTX, kết quả thu được (76/76 phiếu hỏi) 100% sinh viên cho rằng là được làm quen với trường, với học sinh tiểu học, được dự giờ của giáo viên ở trường tiểu học, để chuẩn bị đi thực tập.

+ Khi hỏi những nội dung công việc RLNVSPTX nào khiến sinh viên quan tâm nhiều nhất, kết quả (16/76 phiếu hỏi) 21% công việc rèn luyện được sinh viên quan tâm nhiều nhất là thực hành giảng dạy, luyện chữ viết, luyện phát âm, công tác chủ nhiệm lớp, xử lý tình huống.

- Phần lớn sinh viên chưa nắm bắt được nội dung các công việc tiến hành khi RLNVSPTX, nhất là khi xuống trường mầm non, phổ thông. Sinh viên còn lúng túng chưa biết mình sẽ làm những gì khi tiếp xúc với môi trường thực tế: tìm hiểu về trường, giao lưu tiếp xúc với giáo viên và học sinh, dự giờ ghi chép thế nào, bài thu hoạch viết những nội dung gì,...

Qua tìm hiểu kết quả cho thấy, sinh viên có những nhận thức về vai trò, ý nghĩa của hoạt động RLNVSPTX, hiểu được những nội dung công việc thực hành rèn luyện có tác dụng đối với nghề dạy học. Tuy nhiên những công việc hết sức quan trọng, sinh viên cần phải nắm và rèn luyện để hình thành cho bản thân

có được một hệ thống các kỹ năng dạy học cần thiết thì sinh viên chưa chỉ ra, đó là kỹ năng soạn giáo án, kỹ năng tổ chức tiết dạy, kỹ năng điều khiển hoạt động dạy học. Điều này cũng dễ hiểu vì sinh viên chưa nắm hết toàn bộ kế hoạch hoạt động rèn luyện qua các học kỳ, đang mới học đến nội dung RLNVSPTX 1,2,3.

3.3. Các biện pháp đề nghị

Hoạt động RLNVSPTX có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong quá trình đào tạo nghề dạy học. Để giúp sinh viên nhận thức đúng đắn vai trò của RLNVSPTX trong quá trình học tập và rèn luyện nghề, chúng tôi xin đề xuất một số biện pháp sau đây:

- *Nhà trường, Khoa quản lý sinh viên:* Chủ động sắp xếp kế hoạch RLNVSPTX hợp lý, cần phổ biến cho sinh viên nắm toàn bộ chương trình đào tạo chuyên ngành của toàn khóa học, trong đó có các học phần thực hành, thực tập vào các học kỳ cụ thể, nhằm giúp sinh viên nhận thức bao quát tất cả các học phần, môn học thuộc chương trình đào tạo của mình.

- *Cố vấn học tập:* Phải nắm chắc chương trình đào tạo nghề của lớp sinh viên mà mình phụ trách, nhất là kế hoạch RLNVSPTX để hướng dẫn các em lựa chọn và đăng ký kịp thời, đúng với khả năng của mình và yêu cầu khách quan của chương trình đào tạo.

- *Sinh viên:* Vào đầu mỗi học kỳ cần xem xét tất cả các học phần, môn học mà mình sẽ học, trong đó có những học phần bắt buộc, học phần tự chọn, học phần thực hành thực tập; hệ thống số tín

chỉ mà mình đã và sẽ tích lũy. Sinh viên chủ động làm việc với cố vấn học tập để trao đổi ý kiến và được tư vấn trong việc lựa chọn và đăng ký học các học phần phù hợp.

Mỗi sinh viên nên làm cho mình một cuốn sổ tay nghiệp vụ sư phạm. Cuốn sổ tay này sẽ được sử dụng từ năm thứ nhất đến năm cuối khóa học. Cuốn sổ có ý nghĩa giúp sinh viên ghi chép, thu thập, lưu giữ tất cả những thông tin, sự kiện, mẫu chuyện, những kinh nghiệm học hỏi và cả những cảm xúc khi thực hành tại trường đại học cũng như khi thực hành tại các cơ sở giáo dục. Điều này sẽ giúp sinh viên nhìn nhận lại quá trình học tập và rèn luyện nghề, những thành tích mình đạt được, những trải nghiệm và cả những thiếu sót, những việc mình chưa làm được để có hướng phấn đấu khắc phục.

- *Giảng viên hướng dẫn thực hành RLNVSPTX*: Cần cho sinh viên nhận thức rõ vai trò, ý nghĩa của RLNVSPTX đối với chuyên ngành đào tạo, kế hoạch, nội dung RLNVSPTX mà sinh viên sẽ thực hiện, những điều kiện cần chuẩn bị cho thực hành thực tế bộ môn. Giảng viên cần nêu ra các mục tiêu, nhiệm vụ cụ thể trước khi tiến hành thực hành rèn luyện và sau khi kết thúc thực hành rèn luyện để sinh viên chủ động và tìm ra những cách thức, biện pháp hoàn thành yêu cầu do giảng viên giao cho. Nhất là hướng dẫn cụ thể những công việc cần làm khi xuống trường mầm non, phổ thông và viết bài thu hoạch. Đây là nội

dung giúp sinh viên rèn luyện những kỹ năng cần thiết và chủ động cho các đợt thực tập sư phạm sau này.

Đồng thời khi đánh giá kết quả rèn luyện, giảng viên nên phổ biến các tiêu chí cần đạt trong bài kiểm tra hay bài thu hoạch rèn luyện đến với sinh viên, để các em lấy đó làm căn cứ thực hiện.

4. Kết luận

Kết quả đào tạo nghề ở đại học chính là sự phản ánh trình độ chuyên môn vững vàng và kỹ năng thành thạo nghề nghiệp của người học. Khi sinh viên nhận thức đầy đủ vai trò, ý nghĩa của hoạt động RLNVSPTX trong chương trình đào tạo nghề, sẽ giúp sinh viên nhanh chóng xác định mục tiêu học tập của mình và nắm bắt yêu cầu rèn luyện nghề nghiệp đặt ra. Ngược lại, nếu sinh viên chưa nhận thức đúng đắn và đầy đủ tác dụng của RLNVSPTX, chưa nắm được nội dung, kế hoạch rèn luyện sẽ gặp khó khăn, túng túng trong quá trình học tập và thực hành nghề. Quá trình học tập, rèn luyện hệ thống các kỹ năng dạy học giáo dục học sinh không phải một sớm một chiều mà cả một quá trình. Do vậy, cần phải có sự phối hợp chặt chẽ giữa khoa quản lý sinh viên, cố vấn học tập, giảng viên phụ trách và người học cũng phải chủ động xây dựng kế hoạch mục tiêu học tập và thực hành rèn luyện nghề nghiệp của bản thân. Sinh viên luôn hiểu rằng mối quan hệ bộ đôi giữa lý thuyết và thực hành, tri thức chuyên môn và kỹ năng nghề nghiệp là một yêu cầu cần thiết trong tuyển dụng lao động của xã hội

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đặng Vũ Hoạt, Hà Thị Đức (1996), *Lí luận dạy học đại học*, Nxb Giáo dục.
2. Louis Cohen, Lawrence Manion and Keith Morrison (2005), *Cẩm nang thực hành giảng dạy*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.
3. Hoàng Thị Thảo (1999), *Tìm hiểu sự thích ứng với hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm của sinh viên Trường cao đẳng sư phạm Phú Yên*, Luận văn Thạc sĩ Tâm lý học, Trường ĐHSP Hà Nội.
4. Kế hoạch Rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên dành cho các trình độ đào tạo của Trường Đại học Phú Yên.
5. Nguyễn Việt Bắc (chủ biên), Đinh Xuân Hảo, Phan Hồng Liên, Hoàng Diệu Minh (2007), *Rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên*, Nxb Giáo dục.
6. Phạm Trung Thanh (chủ biên) (2009), *Rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên*, Nxb Đại học Sư phạm.

Abstract**Raising students' awareness on regular pedagogical practice activities at Phu Yen University**

Pedagogical practice activities have significant implications in the pedagogical training programs for the students at colleges and universities. After doing a survey on understanding the realities of students' awareness in the primary-education classes in 2010 school-year through the regular pedagogical practice activities in Phu Yen University, the findings revealed that the students expressed their inadequate awareness on such regular pedagogical practice activities. On that foundation, the article proposes some measures taken to raise the awareness of the students on these activities.

Key words: awareness, students, regular pedagogical practice